

Karel Janeček: Číslem našeho vesmíru je 21

Rozhovor s matematikem, filantropem, vizionářem, vztahovým gymnastou Karlem Janečkem (44) byl všechno, jen ne jednoduchý. Prostě mu to myslí jinak. Šířeji, rychleji, komplexněji. Bojovník proti korupci, podporovatel mladých vědců i laskavých skutků na jednu stranu působí plaše, na druhou excentricky rozevlátě a na tu třetí? Jeho pohled na svět a lidské hodnoty je miliónkrát zajímavější než povídání o tom, kolik milenek zrovna má. I když na holky taky došlo.

Foto Právo – Petr Hloušek (2)

<< Janečkův dosavadní život ilustruje obraz stromu visící v jeho kanceláři. Dostal ho ke svým narozeninám v roce 2015 od bývalé partnerky Markéty Sýkorové. Kořeny tvoří vzdělání, solidní kmen je firma RSJ a korunu plní Janečkovy dosavadní aktivity. Vyniká tam tvář tzv. zlojeda: „Korupčník je zavádějící a evokuje uličníka, zároveň ani výraz zlojeda není přesný. Zlojed kolem sebe svým konáním šíří zlo a otravuje jím své okolí,“ vysvětluje.

>> Kromě vědy a výzkumu uděluje jeho Nadační fond proti korupci granty odvážným lidem, kteří se nebojí proti ní bojovat. Foto Právo – Petr Horník

>> **Kateřina Farná**

■ **Témat, o nichž bych s vámi ráda mluvila, je hodně – od pracovních úspěchů a boje s korupcí přes hledání dobra v lidech až po otevřený vztah k mnohoženství. Čím byste chtěl začít vy?**

Výběr nechám na vás.

■ **Jaký jste byl kluk? Dítě, které se brzy zamiluje do matematiky, muselo být docela zvláštní. Býval jste samotářský?**

Asi ano. Rozhodně jsem nebyl kolektivní typ. K matematice mě nikdo v rodině nevedl. Počítal jsem si sám. Pamatuju si, že mě někdy v předškolním věku extrémně zaujala záporná čísla. Když jsem jednou sledoval teploměr, vysvětlil mi táta, že pod nulou jsou minusová čísla. Bylo to velmi fascinující, protože dítě většinou chápe, že 1 a 1 jsou 2 tužky, ale záporný počet tužek je příliš abstraktní. A já jsem vždycky miloval abstraktní myšlení.

■ **Takže Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy byla jasná volba?**

Už v pěti letech jsem byl přesvědčený o tom, že se stanu profesorem matematiky. Po takzvané Píkárně (*Gymnázium Wilhelma Piecka v Praze – pozn. red.*), což bylo nejlepší matematické gymnázium v Československu, jsem šel na „matfyz“. Celou dobu mě to táhlo za hranice a studiem v Americe se mi splnil sen.

■ **Jako univerzitní student jste byl v amerických kasinech tak úspěšný při karetních hrách, že jste si tím v některých vysloužil oficiální zákaz vstupu. Pamatujete si, jak jste naložil se svým prvním balíkem dolarů?**

V roce 1996 jsem naprogramoval simulátor karetní hry Black Jack. S překvapením jsem zjistil, že byl devětkrát rychlejší než tehdy nejlepší konkurenční program, a jeho prodej byl mým prvním celosvětovým úspěchem. S vydělanými cca 6000 dolary jsem asi ve 23 letech odjel do kasina kousek od St. Louis hrát za skvělých podmínek. Jenže jsem měl tak podivuhodnou smůlu, že jsem všechny peníze prohrál. Víím, že jsem hrál dobře, protože jsem měl zpětnou vazbu od kamaráda, profesora ze Saint Louis University. Jen jsem měl extrémní smůlu.

■ **Sebral vás tehdy takový neúspěch?**

Nebral jsem to jako životní prohru, i když připouštím, že to bylo těžké. Neodradilo mě to od dalšího hraní. Zpětně vidím, že extrémní smůla byla zkouška a příprava na budoucnost. Neúspěch nesmí odradit.

■ **Proč člověk vašeho ražení a možností nakonec zakotvil v Česku?**

Když jsem na americké univerzitě dokončil doktorát, uvažoval jsem, že bych tam zůstal. Potom jsem chvíli pracoval v rakouské Akademii věd, ale zpátky mě jednoznačně přitáhla má firma RSJ, která začala být velmi úspěšná.

Už jsem se jí věnoval průběžně během studií, ale zásadně se rozrostla a my jsme se stali oficiálně tvůrci trhu nejen na londýnské nebo chicagské burze. Nemohl jsem již sedět na dvou židlích zároveň.

■ **Panuje romantická představa vycházející z hollywoodských bijáků, jak mladý geniální hoch obchoduje na burze s cennými papíry doma v pokojíčku a zázračně zbohatne. Vy jste za-**

čal na studentských koležích. Dařilo se vám hned zpočátku?

Vždycky jsem si liboval v hazardních hrách, takže jsem měl hráčskou výhodu, a samozřejmě když u nás vznikla kupónová privatizace, bylo pro mě zajímavé věnovat se obchodu s akciemi. V polovině 90. let jsem s pomocí otce založil obchodníka s cennými papíry. Firma začala růst po spojení s odborníkem na kapitálové trhy Liborem Winklerem v roce 1999. Obchodovali jsme mnou vyvinutý systém na úrokové futures (*futures je finanční kontrakt, ve kterém se dvě strany zavazují směniti v předem stanoveném okamžiku určité množství finančního aktiva za předem stanovenou cenu – pozn. red.*) a po nějaké době jsme díky vyššímu obrátu získali významné slevy na obchodních poplatcích. To bylo léto 2002.

■ **V době povodní?**

Povodně si nevybavuju, ale vybavuju si, jak jsme začali na londýnské burze obchodovat klasickým ručním klikáním přes počítačovou myš, což bylo to nejjednodušší. Měli jsme obrovské štěstí na načasování. V té době ještě nebyla velká konkurence v elektronickém obchodování a nefungovaly chytré algoritmy. A my jsme takový vyvinuli.

■ **V čem byl výjimečný?**

Dokázali jsme aplikovat matematickou teorii na optimalizaci obchodů na burze, respektive při jaké ceně a v jaké výši dávat nabídku a poptávku. A to jsme zautomatizovali. Dodnes patříme v Londýně i v Chicagu ke špičce z hlediska objemu obchodů.

■ **Celou dobu šlo všechno hladce? Žádné zaskobrtnutí?**

To vůbec ne. V roce 2004 jsme úplně krachli a během jednoho dne přišli o všechny peníze. Ukázalo se, že v našem programu byla chyba. Naštěstí investor a zároveň můj kolega projektu věřil a donesl další peníze. Chybu jsme opravili a jeli dál.

■ **Je pro vás ta ryzí matematická logika v osobním životě spíš výhodou, nebo překážkou?**

Racionální myšlení je samozřejmě výhodou, ale není to tak, že by člověk používal jenom logiku. Lidé si často myslí, že jde všechno nějak spočítat.

Není to pravda! Dokonce bych řekl, že kromě teoretické matematiky nejde spočítat nic. Velké množství věcí lze modelovat, tudíž s nějakou chybou odhadovat. Já jsem nakonec došel k tomu, že nejvyšší metou je umět propojit racionální myšlení, levou mozkovou hemisféru, s intuicí a citěním, tedy pravou mozkovou hemisférou. Taková synergie přináší obrovskou sílu.

■ **Co pro vás toto zjištění znamenalo?**

Úplný šok. Dříve jsem byl přesvědčený o tom, že člověk úspěšný v byznysu musí primárně používat racionální myšlení a že emoce jsou zavádějící, že ty by se měly potlačit. Dlouho jsem takto na finančních trzích fungoval. Nakonec jsem změnil filozofii. Uvědomil jsem si, že se věci nedějí jen čistě náhodou, že svět má hlubší provázanost. Neříkám, že náhoda neexistuje. Věřím, že ano. Ale není to srovnatelné s házením kostkou nebo mincí.

■ **Projevuje se tento myšlenkový obrat nějak konkrétněji?**

Začal jsem být šťastnější, život a svět pro mě mají hlubší smysl. Našel jsem nový cíl. →

■ Vedoucí k čemu?

Ke globální společenské změně, která nás čeká v novém světě.

■ A ten by měl vypadat jak?

O tom bychom si mohli povídat hodiny. Jen zdůrazním, že to, co teď řeknu, bude neúplné a pro někoho možná vyznívající utopisticky, ale já to mám promyšlené. Z pohledu čísel věřím, že matematika jako logická a vnitřně konzistentní konstrukce je pevnou kostrou našeho vesmíru. Je jádrem mé filozofie. Dnes žijeme v naprosto jedinečné době, ale zároveň čelíme obrovským krizím a konfliktům. Navíc současný systém je dlouhodobě neudržitelný. Docházíme k bodu známého tolikrát z dějin – společnost dospěla k blahobytu a následovaly degradace, konflikty a pak katarze. Obvykle válka, ať už lokální, nebo globální. A po ní započal nový růst, renovace, nový systém. Toto dnes již není možné.

■ Proč?

Protože se zbraněmi, které máme k dispozici, by civilizace skončila. To je negativní stránka dnešního světa.

■ A ta pozitivní?

Že většina lidí nechce zabít sebe sama. Historická jedinečnost dneška spočívá v existenci moderních technologií a internetu. Máme příležitost dojít do stavu, kdy nikdo nebude muset strádat a základní potřeby mohou být uspokojeny u každého.

■ To se bavíme jen o vyspělé západní společnosti?

Ne, změna může přijít celosvětově. Prostředky a technologie na to máme. Poprvé v historii. Pokud si v minulosti elita společnosti chtěla žít v luxusu, zbylých 95 procent lidí na ně muselo makat a strádat. Lidé vždy chtěli nalézt spravedlivost, proto mohl uspět například marxismus. Katastrofální omyl Marxe byl v tom, že viděl hodnotu pouze v materiálních statcích – penězích. A to byla chyba.

■ Jenže Karel Marx, pokud je mi známo, působil v době, která žila úplně jinými limity. Zjednodušeně řečeno na duševní rozvoj nebyl prostor.

V jeho době vyřešit globálně chudobu a strádání asi nešlo. Jsem přesvědčen, že teorie rovnostářství nemůže fungovat. Vždycky budou existovat elity a pracující třída. To je v pořádku. Nikdo však nemusí strádat.

■ Společenské třídy nejspíš i nadále budou do jisté míry motivační.

Motivace je důležitá. Klíčovým nástrojem prosperity je také volební systém Demokracie 21, který umožní spravedlivou, transparentní a efektivní volbu politických elit. A samozřejmě internet a moderní komunikační technologie. Věřím hlavně objektivně decentralizované výpočetní kapacitě. Ještě na to lidé nejsou připraveni, ale máme prostředky, jak dosáhnout transparentnosti a objektivnosti de-

>> Ve čtyřiceti se začal Karel Janeček intenzivně věnovat sportovní gymnastice. Trénuje třikrát týdně dvě a půl hodiny. Ještě ho baví tenis a skoky padákem. Foto archiv Karla Janečka (2)

<< V Mexiku při automobilovém závodě La Carrera Panamericana (2015).

centralizovaným způsobem. Díky technologickým možnostem, které nyní ještě nedokážeme plně významově dohlédnout, budeme schopni docílit maximální objektivitu nezmanipulovatelných informací. Dobrým příkladem z tohoto hlediska jsou dnes populární kryptoměny, bitcoiny. My ovšem můžeme vytvořit systém, který angažovaným lidem schopným vyjádřit svůj názor přinese maximální transparentnost. A to je podle mě cesta.

■ Jak to bude vypadat?

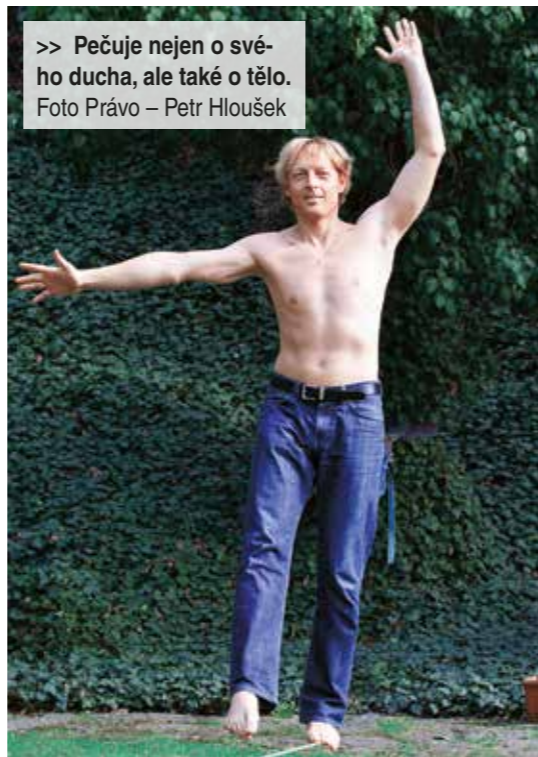
Vysvětlení by bylo na další dlouhý článek. Nicméně zmíním ještě jednu statistiku. Podle průzkumu Gallupova ústavu prováděného před lety ve všech vyspělých zemích v průměru platí, že přibližně 13 procent lidí dělá svoji práci jako poslání, 63 % pracuje čistě pro peníze a ten zbytek se snaží svým konáním vyloženě škodit. Česká republika je na tom v této statistice ještě hůře! Je to strašné, a přesto společnosti a ekonomiky fungují celkem dobře. Fakticky je tato docela šílená statistika příznivá zpráva, která říká, co všechno se dá zlepšit. Když si více lidí uvědomí, co má smysl a co je dokáže učinit šťastnými, dosáhneme epochálního skoku v prosperitě. Ještě většího a rychlejšího, než přinesly industriální a informační revoluce.

■ Několikrát jste zmínil slovo štěstí. Ale to je dost abstraktní pojem. To, co činí šťastnou mě, nemusí dělat radost vám.

Možná to trochu zavání ezoterismem, tak řekněme životní spokojenost nebo konzervativnější životní naplnění. Prostě nalezení úplného smyslu života. A to je něco, co někteří lidé, a není jich málo, hledají. Až jejich číslo dosáhne určité kritické hladiny, strhne se lavina. Podobně jako v chemické laboratoři. Zvyšujete koncentraci nějaké látky, dlouho se nic neděje, a najednou nastane velká reakce. Když k tomu přidáme decentralizované technologie, volbu kvalitní politické reprezentace, možnost aktivně se účastnit občanského života, tak se společnost začne velmi rychle měnit k lepšímu.

■ Co to bude pro „obyčejné“ lidi znamenat?

Společnost, kde si lidé budou víc důvěřovat, lépe spolupracovat a pomáhat si.

>> Pečuje nejen o svého ducha, ale také o tělo. Foto Právo – Petr Hloušek

■ A co když naopak nastane opačný scénář a bude se zvyšovat podíl těch, kteří naplnění naleznou v negativní cestě?

Myslím si, že tohle nehrozí. Spíš se bojím, že nebudeme mít v současných konfliktech, nenávisti a vzájemné netoleranci dostatek času, aby se zvýšilo procento pozitivně uvědomělých, a nastane globální válka. Jsme v krizové době.

■ Jedním z vašich zásadních projektů je již zmíněná Demokracie 21 (D21). Mohl byste přiblížit jeho hlavní myšlenku?

Demokratický volební systém, který fungoval před sto lety celkem dobře, kdy jeden člověk měl jeden hlas, dnes neobstojí. Nejen v Česku, ale i ve světě. Tohle je odvrácená strana technologií. Mnohem jednodušeji lze manipulovat lidmi, kteří jsou zahlceni informacemi. Proto roste ve světě populismus a extremismus, standardní volební systémy fakticky dávají extremističtější stranám větší sílu, než by bylo fér.

skutečné podpoře. Nevolí se politické strany, ale osobnosti nominované stranami. Volič by disponoval více hlasy, než je počet vyhrávajících kandidátů. Tedy když je jeden vítěz, může mít volič minimálně dva, ale i třeba tři hlasy. Pro volby do českého parlamentu jsou nejlepší dvoumandátové obvody se čtyřmi hlasy pro a s jedním hlasem proti.

■ Zmiňujete číslo 21. Proč k němu tak inklinujete?

Dříve bych tak otevřeně nemluvil, ale rozhodl jsem se, ať si to nakonec každý přebere po svém. Za prvé – čísla mají a vždy v minulosti měla speciální význam. Právě 21 je číslo fenomenálního významu, dokonce říkám číslo našeho vesmíru.

■ Jaký máte důvod toto tvrdit?

Obávám se, že na to nemáme dost času.

■ Zkuste to, prosím.

Pro ilustraci začnu hezkou numerickou hříčkou. Zajímavé je totiž propojení čísel 12, 21 a desítkové soustavy. Dvanácté prvočíslo je 37 (3 + 7 je 10, tedy desítková soustava, a 3 x 7 je 21) a jednadva-
cáté prvočíslo (otočená dvanáctka) je 73 (otočená třicet sedmička) ...

■ Obávám se, že jsem se právě ztratila. Mám si vytáhnout kalkulačku?

Nebojte, už končím. 73 x 12 je 876, 8 + 7 + 6 je 21 a 21 x 37 je 777, 3 x 7 = 21 (sype z rukávu čísla jako nic – pozn. red.).

■ Když říkáte...

(poprvé se výrazněji usměje) Další důvody pro výjimečnost 21 souvisejí s Platónskými tělesy. Podle Platóna dvanáctistěn čili dvanáctka symbolizuje jsoucnost. Těles je pět, tedy jestli víte, jaká to jsou?

■ Nebudu vám tady hrát chytrou. Nevím, i když nevyklučuji, že jsme se to kdysi učili.

Platónská tělesa jsou symetrická podle středu – krychle, čtyřstěn nebo osmistěn – a představují základní živly: zemi, vzduch, oheň a vodu. Dále je to dvanáctistěn, který v mé filozofii symbolizuje naše racionální myšlení. Dvacetistěn znamená přechod do kolektivního vědomí a 21 = 20 + 1 je krok do další dimenze. Není náhodou, že žijeme v 21. století, přičemž v mnoha státech dávných fi- →

>> Se svým synem Karlem Yanimem Nourim. Foto Martin Beck

■ Například?

Představme si dvě politické strany. Každá z nich má podporu 12 procent voličů. Otázka je, jestli je spravedlivé, aby obě měly stejné zastoupení v parlamentu. Obecně říkám, že nikoli.

■ Proč?

Například pokud by první strana A byla pro mnoho dalších voličů druhou volbou, mají ji rádi a nevdají jim. Partaj B, třeba fašistickou stranu, by velká většina nevolila za žádných okolností. Je pro ně nepřijatelná. Takže proč by nakonec obě měly mít dvanáctiprocentní zastoupení? Neříkám, ať extremistická strana úplně zmizí, když ji lidé chtějí volit, ale mnohem spravedlivější by bylo, kdyby získala třeba sedm procent.

■ Jak byste tohle počítal?

Demokracie 21 nám umožní, aby váha stran a volených zástupců odpovídala jejich

>> S manželkou se baví anglicky. Francouzsky se teprve učí a chtěl by také zkusit arabštinu. Foto Profimedia.cz

>> Ze slavnostního vyhlášení #laskavec roku. Ty, kteří dělají nezištné laskavé skutky, může kdokoli nominovat na webu Nadace Karla Janečka. Letošní ocenění budou předána 14. října ve Stavovském divadle. Foto archiv Nadace Karla Janečka

lozofů je právě toto století označováno za přelomové, kdy má přijít takzvaný soudný den.

■ Číslo 12 zase souvisí s dalším projektem #laskavec, jehož motto zní „laskavost plodí laskavost“ a jenž oceňuje ročně dvanáct dobroserdečných lidí. Jak vás tohle napadlo?

Tak, že se k nám do nadace před časem dostal zajímavý příběh učitele matematiky z Karlovarského kraje. Stal se naším prvním laskavcem. Skvělý člověk. Snažil se své žáky motivovat a učit jinak. Například s nimi jezdil na různé výlety, věnoval jim hodně svého volného času, a dokonce ty akce některým žákům platil ze svého malého učitelského platu. Tím mě ohromil. To je přece fascinující! Napadlo mě, že by bylo dobré na takové lidi upozorňovat a symbolicky je finančně ocenit.

■ Máme rok připomínající mnoho klíčových událostí z let, které končí osmičkou: z uplynulého století 1918, 1938, 1948, 1968 atd. Vnímáte podobně silně číslo 8?

Osmička je také významná. Číslo 1 je začátek, další je 21, pak čísla 2 a 12, pak 3, 7, 73 a tak dál (kreslí zvláštní graf na tabuli a vysvětluje nám celý systém – pozn. red.). Rád bych zmínil, že jsem vyvinul systém ortogonálních principů a hodnot, jehož cílem je najít pojmy vyjadřující pozitivní hodnoty. Souvisí s Fibonacciho posloupností (v matematice označována nekonečná posloupnost přirozených čísel – pozn. red.). Primární hodnotou všeho je energie, dalším principem jsou fyzikální síly, konkrétně gravitace. Následuje vize, ta by ale samotná nestačila, klíčová je realizace ve hmotě, tedy skutečnost. Čtvrté číslo Fibonacciho posloupnosti koresponduje se třemi hodnotami života: spravedlivost, odvaha a jednota. Páté v posloupnosti jsou lidské hodnoty jako zodpovědnost a ráció na jedné straně, na druhé respekt a cítění a na vrcholu pětiúhelníku svoboda. Kolektivní vědomí nám umožní nahlédnout další (šestý) stupeň s osmi novými hodnotami. Osmička také symbolizuje nekonečno, ostatně ležatá je jeho grafickým zápisem.

■ V létě oslavíte 45. narozeniny. Má pro vás toto číslo speciální význam?

Číslo 45 pro mě nemá větší hloubku, i když letošní rok je pro mě osobně velmi významný. Poslední květnové pondělí se mi narodila dcera Isabela. Zásadní byl věk 42, tedy dvakrát 21. Byl to naplnující rok, kdy jsem se stal otcem prvního syna.

■ Veřejnost vás má v současné době možná víc spojeného se soukromými patáliemi než s prospěšnými aktivitami. To vy jste se rozhodl jít ven s tím, že doma to s „počtem manželek“ máte trochu jinak?

Ano, ale způsob zveřejnění nebyl promyšlený a načasování se vymklo kontrole.

■ Ale stalo se. Naštěstí Česko je docela liberální země.

Ano, svoboda hraje v tomto směru důležitou roli, i když v jiných zemích považují mnohoženství nebo mnohomužství za zcela normální. V katolické

kém prostředí je zkrátka nastavená monogamie. Já jsem přesvědčen, že toto umělé omezování je dnes již zastaralé a svobodu omezující.

■ Přes nadační činnost vkročila do vašeho života Lilia Khoussoutdinová, médii označovaná jako vaše druhá neoficiální manželka. Jak jste se seznámil se svou právoplatnou manželkou Mariem?

Tak, že jsem 30. října před třemi a půl lety přednášel Demokracii 21 v jednom institutu v Paříži, ona tam byla jako posluchačka. Během diskuse se jedna žena přihlásila o slovo a prohlásila, že D21 je moc hezká pro vyspělé země, ale v rozvojových státech, třeba v takovém Tunisku, to podle ní fungovat nemůže. Já bych na takový negativní komentář mohl odpovědět něco obecnějšího, protože tehdy jsem o tuniském volebním systému věděl houby. Nicméně místo mě se přihlásila Mariem a řekla, že ona pochází z Tuniska a ještě má prsty od volební křídly, protože minulý týden volili do parlamentu, a že Demokracie 21 je přesně to, co by jim pomohlo díky efektu více volebních hlasů.

■ S Mariem máte malého syna, ještě z prvního manželství dvě dcery a se svou „druhou manželkou“, jíž jste se údajně zavázal buddhistickým obřadem v Bhútánu, jste 28. května přivítali na svět společného potomka. Jak přijali tuto vztahovou situaci vaši rodiče?

S nimi to bylo poměrně složité, protože ji nenesli úplně nejlépe. Nechtěl bych to ale rozebírat...

■ Chápu. Zeptat jsem se musela, protože vaše rodinné poměry všechny zajímají. Několikrát tady padla vzletná slova jako štěstí a smysl života. Řečeno vaší terminologií, nyní jste poduvěřitelně, nebo naduvěřitelně spokojený?

Jsem téměř naduvěřitelně šťastný. Stále poduvěřitelná je ovšem lidská hloupost. ■

>> S partnerkou Liliou a jejich novorozenou dcerou Isabelou, kterou přivedli na svět v prvních hodinách posledního květnového pondělí. Foto archiv Karla Janečka